

[२०२३] २ एस. सी. आर. ९८१

महाराष्ट्र राज्य पदवीधर प्राथमिक

शिक्षक द्वारा केंद्र प्रमुख सभा

वि.

पुणे महानगरपालिका आणि इतर.

(२०२३ चा दिवाणी अपील क्रमांक १७६५)

मार्च १७, २०२३

[सूर्या कांत आणि जे. के. माहेश्वरी, जे. जे.]

महाराष्ट्र महानगरपालिका कायदा, १९४९-s.४९३ आर/डब्ल्यू सी. एल. परिशिष्ट (४) चे ५ - जिल्हा परिषद (झेडपी) सेवेत असताना प्राथमिक शिक्षकांनी (प्रतिवादी nos.५ ते ७९) केलेल्या सेवा, त्यांची पुणे महानगरपालिकेत (पीएमसी) बदली आणि विलीनीकरणानंतर त्यांच्या वरिष्ठतेसाठी मोजल्या गेल्या तर-पी. एम. सी. ने थेट भरती केलेल्या प्राथमिक शिक्षकांच्या अपीलावर, ज्यांच्या वरिष्ठतेवर विपरित परिणाम झाला आहे, असे म्हटले आहे: जिल्हा परिषदेतील ५ ते ७९ क्रमांकाच्या प्रतिवादीने केलेली सेवा ही पी. एम. सी. मध्ये प्रदान केलेली सेवा मानली जावी आणि त्यामुळे त्यांची ज्येष्ठता निश्चित करण्यासाठी देखील मोजली जावी-या संदर्भात उच्च न्यायालयाने घेतलेल्या दृष्टिकोनात कोणतीही दुर्बलता नाही-तसेच, जिल्हा परिषदेतील ५ ते ७९ क्रमांकाच्या प्रतिवादीने केलेली सेवा सुसंगत आणि अखंड आहे आणि परिशिष्ट (IV) आर/डब्ल्यू. एस. च्या कलम (५) अंतर्गत मूर्त वैधानिक संरक्षणाचा परिणाम म्हणून पी. एम. सी. मध्ये त्यांचे विलीनीकरण झाल्यानंतरही ती

अस्तित्वात राहते. ४९३ -अपीलात योग्यता नाही-सेवा कायदा-भारतीय संविधान-कलम २४३ क्यु.

महाराष्ट्र महानगरपालिका कायदा, १९४९ -कलम ३ (३) (ब)- याचा उद्देश आणि व्याप्ती यावर चर्चा करण्यात आली.

न्यायालयाने याचिका फेटाळली

निर्णित: १. एम. एम. सी. कायद्यामागील विधिमंडळ योजनेवर एक नजर टाकल्यास, हे स्पष्ट होते योजना ३ हे पहिल्या अध्यायात येते, ज्याचे शीर्षक 'प्राथमिक' असे आहे.एम. एम. सी. कायदा १९४९ मध्ये लागू झाल्यापासून, त्यात वेळोवेळी योग्य सुधारणा करण्यात आल्या आहेत, विशेषतः०१.०६.१९९३ पासून आपल्या राज्यघटनेत भाग IX-A 'नगरपालिका' समाविष्ट केल्यानंतर.कलम २४३ क्यु (१) असे आदेश देते की, प्रत्येक राज्यात खालील घटकांची स्थापना केली जाईल:(अ) संक्रमणकालीन क्षेत्रासाठी, म्हणजे ग्रामीण भागातून शहरी भागाकडे संक्रमण होत असलेल्या क्षेत्रासाठी नगर पंचायत; (ब) ग्रामीण भागातून शहरी भागाकडे संक्रमण होत असलेल्या लहान नागरी क्षेत्रासाठी नगरपालिका परिषद; आणि (क) मोठ्या नागरी क्षेत्र क्षेत्रासाठी महानगरपालिका. कलम 243 क्यूच्या उपकलमांतर्गत प्रत्येक राज्यावर 'संक्रमणकालीन क्षेत्र', 'लहान नागरी क्षेत्र क्षेत्र' किंवा 'मोठे नागरी क्षेत्र क्षेत्र' परिभाषित करण्याची जबाबदारी ठेवण्यात आली होती. हे घटनात्मक दायित्व पार पाडतानाच महाराष्ट्र राज्याने एम. एम. सी. कायद्यातही सुधारणा केली आणि त्याद्वारे कलम (३) (१) अन्वये तरतूद केली की 'मोठे नागरी क्षेत्र क्षेत्र' हे संविधानाच्या कलम 243 क्यू (2) अंतर्गत जारी केल्या जाणाऱ्या अधिसूचनेद्वारे निर्दिष्ट

केले जाईल आणि असे क्षेत्र विधिवत स्थापन केलेले महानगरपालिका मानले जाईल.

उपकलम (३) मध्ये पुढे अशी तरतूद करण्यात आली आहे की, राज्य सरकार, महामंडळाशी सल्लामसलत करून, महानगरपालिकेच्या हद्दीतील क्षेत्राचा समावेश करू शकते किंवा वगळू शकते. या संदर्भात, उपकलम (३) च्या कलम (ब) मध्ये अशी तरतूद करण्यात आली आहे की जेव्हा एखादे क्षेत्र 'मोठ्या नागरी क्षेत्र क्षेत्र' च्या मर्यादित समाविष्ट केले जाते, तेव्हा एम. एम. सी. कायदांतर्गत किंवा मोठ्या नागरी क्षेत्र भागात सध्या अंमलात असलेला असलेल्या इतर कोणत्याही कायदांतर्गत जारी केलेल्या, लादलेल्या किंवा मंजूर केलेल्या कोणत्याही नियुक्त्या, अधिसूचना, सूचना, कर, आदेश, योजना, परवाने, परवानग्या, नियम, उपनियम, इतर कोणत्याही कायद्यात काहीही समाविष्ट असले तरी, संबंधित क्षेत्र शहरामध्ये समाविष्ट केल्याच्या तारखेपासून अतिरिक्त क्षेत्राला अंमलात असलेला होतील आणि अंमलात असलेला होतील. सुलभीकरणासाठी, कलम (ब) केवळ असे नमूद करते की सध्याच्या 'मोठ्या नागरी क्षेत्र भागात' जी काही नियुक्त्या, अधिसूचना, सूचना, नियम किंवा उप-कायदे इ. आधीपासूनच अंमलात असलेला आहेत, ते एम. एम. सी. कायद्याच्या कलम (३) (३) च्या कलम (अ) अंतर्गत अधिसूचना जारी करून समाविष्ट असलेल्या 'अतिरिक्त क्षेत्रात' उत्परिवर्तित बदल अंमलात असलेला होतील. कलम (ब) चा उद्देश हे सुनिश्चित करणे हा आहे की महानगरपालिकेने त्याच्या सध्याच्या मोठ्या नागरी क्षेत्र भागात आधीच अंमलात असलेला केलेला कोणताही वैधानिक किंवा प्रशासकीय निर्णय अंमलात असलेला राहील आणि नव्याने जोडल्या गेलेल्या भागातही तो आपोआप अंमलात असलेला होईल.

'नियुक्त्या' ही अभिव्यक्ती केवळ याच संदर्भात समजून घेतली पाहिजे. कलम (ब) ची

तरतूद म्हणून व्याप्ती ही नव्याने जोडल्या गेलेल्या अतिरिक्त क्षेत्रांचा समावेश सुलभ करण्यासाठी आणि जिल्हा परिषदेचा भाग म्हणून त्याचा दर्जा संपुष्टात आल्यानंतर वैधानिक किंवा प्रशासकीय निर्णयांच्या अभावामुळे अशा क्षेत्रांमध्ये पोकळी निर्माण होणार नाही याची खात्री करण्यासाठी आहे. कलम (३) (३) चा खंड (ब) हा महानगरपालिकेशी संलग्न असलेल्या जिल्हा परिषदेच्या कर्मचाऱ्यांच्या सेवेच्या अटींच्या संरक्षणाशी संबंधित नाही. जेव्हा

लहान नागरी क्षेत्र क्षेत्र; आणि (क) मोठ्या नागरी क्षेत्र क्षेत्रासाठी महानगरपालिका. कलम 243 क्यूच्या उपकलमांतर्गत प्रत्येक राज्यावर 'संक्रमणकालीन क्षेत्र', 'लहान नागरी क्षेत्र क्षेत्र' किंवा 'मोठे नागरी क्षेत्र क्षेत्र' परिभाषित करण्याची जबाबदारी ठेवण्यात आली होती. हे घटनात्मक दायित्व पार पाडतानाच महाराष्ट्र राज्याने एम. एम. सी. कायद्यातही सुधारणा केली आणि त्याद्वारे कलम 3 (1) अन्वये तरतूद केली की 'मोठे नागरी क्षेत्र क्षेत्र' हे संविधानाच्या कलम 243 क्यू (2) अंतर्गत जारी केल्या जाणाऱ्या अधिसूचनेद्वारे निर्दिष्ट केले जाईल आणि असे क्षेत्र विधिवत स्थापन केलेले महानगरपालिका मानले जाईल. उपकलम (3) मध्ये पुढे अशी तरतूद आहे की राज्य सरकार, महामंडळाशी सल्लामसलत करून, महानगरपालिकेच्या हद्दीतील क्षेत्राचा समावेश करू शकते किंवा वगळू शकते. या संदर्भात, उपकलम (3) च्या कलम (ब) मध्ये अशी तरतूद करण्यात आली आहे की जेव्हा एखादे क्षेत्र 'मोठ्या नागरी क्षेत्र क्षेत्र' च्या मर्यादित समाविष्ट केले जाते, तेव्हा एम. एम. सी. कायद्यांतर्गत किंवा मोठ्या नागरी क्षेत्र भागात सध्या अंमलात असलेला असलेल्या इतर कोणत्याही कायद्यांतर्गत जारी केलेल्या, लादलेल्या किंवा मंजूर केलेल्या कोणत्याही

नियुक्त्या, अधिसूचना, सूचना, कर, आदेश, योजना, परवाने, परवानग्या, नियम, उपनियम, इतर कोणत्याही कायद्यात काहीही समाविष्ट असले तरी, संबंधित क्षेत्र शहरामध्ये समाविष्ट केल्याच्या तारखेपासून अतिरिक्त क्षेत्राला अंमलात असलेला होतील आणि अंमलात असलेला होतील. सुलभीकरणासाठी, कलम (ब) केवळ असे नमूद करते की सध्याच्या 'मोठ्या नागरी क्षेत्र भागात' जी काही नियुक्ती, अधिसूचना, सूचना, नियम किंवा उप-कायदे इ. आधीपासूनच अंमलात असलेला आहेत, ते एम. एम. सी. कायद्याच्या कलम 3 (3) च्या कलम (अ) अंतर्गत अधिसूचना जारी करून समाविष्ट असलेल्या 'अतिरिक्त क्षेत्र' मध्ये उत्परिवर्तित बदल अंमलात असलेला होतील. कलम (ब) चा उद्देश हे सुनिश्चित करणे हा आहे की महानगरपालिकेने त्याच्या सध्याच्या मोठ्या नागरी क्षेत्र भागात आधीच अंमलात असलेला केलेला कोणताही वैधानिक किंवा प्रशासकीय निर्णय अंमलात असलेला राहील आणि नव्याने जोडल्या गेलेल्या भागातही तो आपोआप अंमलात असलेला होईल. 'नियुक्ती' ही अभिव्यक्ती केवळ याच संदर्भात समजून घेतली पाहिजे. कलम (ब) ची तरतूद म्हणून व्याप्ती ही नव्याने जोडल्या गेलेल्या अतिरिक्त क्षेत्रांचा समावेश सुलभ करण्यासाठी आणि जिल्हा परिषदेचा भाग म्हणून त्याचा दर्जा संपुष्टात आल्यानंतर वैधानिक किंवा प्रशासकीय निर्णयांच्या अभावामुळे अशा क्षेत्रांमध्ये पोकळी निर्माण होणार नाही याची खात्री करण्यासाठी आहे. कलम (3) (3) चा खंड (ब) हा महानगरपालिकेशी संलग्न असलेल्या जिल्हा परिषदेच्या कर्मचाऱ्यांच्या सेवेच्या अटींच्या संरक्षणाशी संबंधित नाही. जेव्हा 'मोठ्या शहरी क्षेत्राच्या' विस्तारामुळे महानगरपालिकेत विलीन झालेल्या कर्मचाऱ्यांच्या अटी आणि शर्तीचे नियमन करण्याचा विधिमंडळाचा कधीही हेतू नव्हता,

त्या संबंध एम. एम. सी. कायद्याच्या कलम ३ (३) (ब) च्या साध्या शब्दांतून कोणताही निष्कर्ष काढला जाऊ शकत नाही. अशा प्रकारे, अपीलकर्त्यांनी उक्त तरतुदीवर ठेवलेले अवलंबित्व पूर्णपणे चुकीचे आहे आणि ते नाकारले जाऊ शकते.

१.२ परिशिष्ट (४) च्या तरतुदी महामंडळाच्या स्थापनेला आणि त्यात निर्दिष्ट केलेल्या इतर बाबींना लागू होती. परिशिष्ट (४) चा खंड (१) 'इतर कायद्यांमध्ये संदर्भ निर्माण करण्याशी' संबंधित आहे, तर खंड २ मध्ये अशी तरतूद आहे की नगरपालिका किंवा इतर कोणत्याही स्थानिक प्राधिकरणाचे सर्व अधिकार, संबंधित तारखेस, उक्त क्षेत्रासाठी स्थापन केलेल्या महामंडळामध्ये निहित होतील. कलम (३) आणि (४) अनुक्रमे 'देय रक्कम' आणि 'कर्जे, जबाबदाऱ्या, करार आणि प्रलंबित कार्यवाही' यांच्याशी संबंधित आहेत. कलम ५ 'नियुक्त्या चालू ठेवणे', कर, अर्थसंकल्प अंदाज, मूल्यांकन इत्यादींशी संबंधित आहे आणि त्याचा उपखंड (सी) विशेषतः असे सांगतो की नियत दिनाच्या अगदी आधी नगरपालिका किंवा स्थानिक प्राधिकारी नियुक्तीखालील सर्व अधिकारी आणि सेवक या कायदांतर्गत महामंडळाने नियुक्त केलेले अधिकारी आणि सेवक असतील आणि या कायद्याच्या तरतुदींनुसार केलेल्या इतर तरतुदींना अधीन राहून पगार आणि भत्ते प्राप्त करतील आणि अशा तारखेला लागू असलेल्या सेवेच्या अटींच्या अधीन असतील. पहिल्या परंतुकात, महत्त्वपूर्णपणे, अशी तरतूद आहे की नियुक्तीच्या तारखेपूर्वी अशा अधिकाऱ्यांनी आणि सेवकांनी केलेली सेवा ही महामंडळाच्याच सेवेत केलेली सेवा मानली जाईल. कलम ५ (सी), त्याच्या पहिल्या परंतुकासह, आजतागायत कायद्याच्या या क्षेत्रात आहे या

वस्तुस्थितीबाबत कोणताही वाद नाही. यापूर्वी जिल्हा परिषदेसारख्या स्थानिक प्राधिकरणात कार्यरत असलेले आणि नंतर ज्यांना महानगरपालिकेत सामावून घेण्यात आले आहे अशा अधिकारी आणि सेवकांच्या सेवेच्या अटींच्या संरक्षणाशी ही तरतूद स्पष्टपणे संबंधित आहे. त्यांनी नियुक्त केलेल्या दिवसापूर्वी स्थानिक प्राधिकरणात केलेल्या त्यांच्या सेवेचे ते स्पष्टपणे संरक्षण करते आणि पुढे अशी तरतूद करते की ती स्वतः महानगरपालिकेत केलेली सेवा मानली जाईल. या निःसंशय तरतुदीचे अस्तित्व लक्षात घेता, एकमेव तार्किक निष्कर्ष असा आहे की प्रतिवादीने केलेली सेवा क्र. जिल्हा परिषदेतील ५ ते ७९ ही सेवा पी. एम. सी. मध्ये प्रदान केलेली सेवा मानली पाहिजे. त्यामुळे अशा सेवेची गणना त्यांची ज्येष्ठता निश्चित करण्यासाठी देखील केली पाहिजे. या संदर्भात उच्च न्यायालयाने घेतलेल्या दृष्टिकोनात कोणतीही कमतरता नाही. याव्यतिरिक्त, परिशिष्ट IV चे कलम (५) नियुक्त्यांचे 'सातत्य' या अभिव्यक्तीसह सुरू होते. 'सातत्य' या शब्दाचा अर्थ 'विना अडथळा' असा होतो. ही एखाद्या गोष्टीची अखंड आणि सातत्यपूर्ण स्थिती किंवा कार्यपद्धती आहे. दुसऱ्या शब्दांत, प्रतिवादी क्र. जिल्हा परिषदेतील ५ ते ७९ सुसंगत आणि अखंड आहे आणि एम. एम. सी. कायद्याच्या कलम ४९३ सह वाचन केलेल्या परिशिष्ट (IV) च्या कलम (५) अंतर्गत मूर्त वैधानिक संरक्षणाचा परिणाम म्हणून पी. एम. सी. मध्ये त्यांचे विलीनीकरण झाल्यानंतरही ते अस्तित्वात आहे. [परिच्छेद १८, २०-२२] [१९३-एच; १९४ -ए-बी, एच; १९५-ए, एफ-एच; १९६-ए-सी]

युनियन ऑफ इंडिया वि. शिव दयाल सोइन अँड सन्स (प्रा.) लिमिटेड [२००३] २

खटला कायदा संदर्भ

[२००३] २ एससीआर ३७१ संदर्भ परिच्छेद ११

दिवाणी अपील अधिकारक्षेत्र: २०२३ चे दिवाणी अपील क्रमांक १७६५

२०१९ च्या डब्ल्यू. पी. क्रमांक ७१३५ मधील मुंबई उच्च न्यायालयाच्या ०१.१०.२०२१ तारखेच्या निकाल आणि आदेशावरून.

विनय नवरे, वरिष्ठ अधिवक्ता, दीपलक्ष्मी सुभाष मटवणकर, ग्वेन कार्तिका, अपीलकर्त्याचे अधिवक्ता.

अभय अनिल अंतुरकर, मेसर्स डॉ. आर. आर. देशपांडे अँड असोसिएट्ससाठी ध्रुव टँक, सचिन पाहवा, अरविंद एस. अवध, संजय दुबे, रोशन कुमार सिंग, संदीप लांबा, रीता पुनिया, सुंद्री, सलोनी शरण, रुमा पाठक, सुरजीता पटनायक, नयन मॅगो, गोल्डी गोयल, विजय सिंग, किरण महतो, गुरमीत सिंग, के. आर. सतीश, हिरा सिंग रावत, आनंद दिलीप लांडे, सिद्धार्थ धर्माधिकारी, आदित्य अनिरुद्ध पांडे, भारत बागला, कीर्ती दधीच, प्रतीवादिसाठी अधिवक्ता.

न्यायालयाचा निर्णय न्यायाधीश सूर्या कांत यांनी दिला

परवानगी दिली

२. जिल्हा परिषद सेवेत असताना प्राथमिक शिक्षकांनी (यापुढे 'जिल्हा परिषद') केलेल्या सेवा पुणे महानगरपालिकेत (यापुढे 'पी. एम. सी.') त्यांच्या सेवांचे हस्तांतरण आणि विलीनीकरण झाल्यानंतर त्यांच्या ज्येष्ठतेसाठी मोजल्या जाण्यास पात्र आहेत का, हा मुद्दा या प्रकरणात आमच्या विचारात घेणे आवश्यक आहे.

वस्तुस्थिती:

३. महाराष्ट्र महानगरपालिका कायदा, १९४९ (थोडक्यात, 'एम. एम. सी. कायदा') च्या कलम ३ (१) अंतर्गत महानगरपालिकेचे 'मोठे शहरी क्षेत्र' निर्दिष्ट करण्याचा अधिकार महाराष्ट्र राज्याकडे आहे. कलम ३ (३) अंतर्गत अधिसूचना जारी करून अशा क्षेत्रात आणखी बदल केला जाऊ शकतो. "मोठे शहरी क्षेत्र" ही अभिव्यक्ती संविधानाच्या कलम २४३ क्यु (२) अंतर्गत परिभाषित केली गेली आहे, ज्यामध्ये असे म्हटले आहे की:-

(२) या अनुच्छेदात, 'संक्रमणकालीन क्षेत्र', 'लहान शहरी क्षेत्र' किंवा 'मोठे शहरी क्षेत्र' म्हणजे राज्यपाल, त्या क्षेत्राची लोकसंख्या, त्यातील लोकसंख्येची घनता, स्थानिक प्रशासनासाठी निर्माण झालेला महसूल, बिगर-कृषी उपक्रमांमधील रोजगाराची टक्केवारी, आर्थिक महत्त्व किंवा त्याला योग्य वाटतील असे इतर घटक लक्षात घेऊन, या भागाच्या उद्देशांसाठी सार्वजनिक अधिसूचनेद्वारे निर्दिष्ट करू शकेल असे क्षेत्र."

४. महाराष्ट्र राज्याने एम. एम. सी. कायद्याच्या कलम ३ (१) अंतर्गत आपल्या अधिकारांचा वापर करून पी. एम. सी. च्या प्रादेशिक मर्यादेचा विस्तार करण्याचा निर्णय घेतला आणि परिणामी, पुणे जिल्हा परिषदेचा भाग असलेल्या ३८ गावांचे भौगोलिक क्षेत्र पी. एम. सी.

मध्ये विलीन करण्यात आले. विलीनीकरणानंतर, प्राथमिक शिक्षक तसेच त्या गावांमध्ये काम करणाऱ्या इतर विभागांतील कर्मचाऱ्यांना त्यांची बदली करून पी. एम. सी. च्या सेवेत सामील होण्याचा पर्याय देण्यात आला.

५. या संदर्भात, एम. एम. सी. कायद्याचे कलम ३ (१) आणि ३ (३) संबंधित असल्याने खाली पुनरुत्पादित केले आहेत:-

"३. मोठ्या शहरी भागांचे विनिर्देश आणि महानगरपालिकांची स्थापना.

[(१) महाराष्ट्र महानगरपालिका आणि नगरपरिषदा लागू होण्याच्या तारखेपासून अस्तित्वात असलेल्या या कायद्यांतर्गत स्थापन झालेल्या प्रत्येक शहरासाठी महामंडळ (दुरुस्ती) कायदा, १९९४, जो भारतीय राज्यघटनेच्या कलम २४३ -क्यूच्या खंड (२) अंतर्गत जारी केलेल्या अधिसूचनेमध्ये एक मोठे नागरी क्षेत्र म्हणून निर्दिष्ट केला आहे, तो अशा प्रकारे निर्दिष्ट केलेल्या मोठ्या नागरी क्षेत्रासाठी, 'द म्युनिसिपल कॉर्पोरेशन ऑफ द सिटी' या नावाने ओळखल्या जाणाऱ्या शहराची निर्मिती करणारा एक विधिवत स्थापन केलेला महानगरपालिका मानला जाईल.

XXX XXX XXX

(३) [(अ) उपकलम (२) च्या तरतुदींना अधीन राहून, राज्य सरकार वेळोवेळी अधिकृत राजपत्रात अधिसूचनेद्वारे महामंडळाशी सल्लामसलत केल्यानंतर, उपकलम (१) किंवा उपकलम (२) अंतर्गत कोणत्याही मोठ्या नागरी क्षेत्र क्षेत्रासाठी निर्दिष्ट केलेल्या मर्यादांमध्ये त्यात समावेश

करण्यासाठी किंवा अधिसूचनेमध्ये निर्दिष्ट केलेले क्षेत्र त्यातून वगळण्यासाठी बदल करू शकते.

(ब) खंड (अ) अंतर्गत [मोठ्या शहरी क्षेत्राच्या] मर्यादित कोणतेही क्षेत्र समाविष्ट केले असल्यास, या अधिनियमांतर्गत किंवा इतर कोणत्याही कायद्यांतर्गत जारी केलेले, जारी केलेले, लादलेले किंवा मंजूर केलेले, नियुक्त्या, अधिसूचना, सूचना, कर, आदेश, योजना, परवाने, नियम, उपनियम किंवा अर्ज, जे सध्या अंमलात असलेला आहेत, ते सध्या अंमलात असलेला असलेल्या इतर कोणत्याही कायद्यात काहीही असले तरी, परंतु कलम १२९ अ किंवा या कायद्याच्या इतर कोणत्याही तरतुदीत अन्यथा तरतूद केलेली असल्याखेरीज, त्या अतिरिक्त क्षेत्राला, त्या क्षेत्राचा शहरात समावेश केल्याच्या तारखेपासून अंमलात असलेला होतील आणि अंमलात असलेला होतील.

XXX XXX "

६. प्रतिवादी-५ ते ७९ हे पुणे जिल्हा परिषद प्राथमिक शिक्षक म्हणून काम करत होते. ०१.११.१९९९ च्या आधी वेगवेगळ्या तारखांवर त्यांची नियुक्ती करण्यात आली होती. त्यांनाही पी. एम. सी. मध्ये विलीन होण्याचा पर्याय देण्यात आला होता. त्यांनी शोषण स्वीकारण्याचा निर्णय घेतला आणि पी. एम. सी. मध्ये सामील झाले. जिल्हा परिषदेतून नगरपालिकांमध्ये विलीन झालेल्या कर्मचाऱ्यांच्या सेवेच्या अटीचे नियमन करण्याच्या दृष्टीने राज्य

सरकारने १३.०८.१९९० दिनांकित ठराव (यापुढे "जी. आर".) मंजूर केला होता, ज्याचा संबंधित भाग खालीलप्रमाणे आहे, हे या टप्प्यावर नमूद करणे योग्य ठरेल:

"XXX XXX XXX

या शिक्षकांनी जिल्हा परिषद दिलेल्या सेवेचा पगार निश्चित करणे, ज्येष्ठत्व, निवृत्ती लाभ इत्यादींसाठी विचार करावा की नाही यावर सरकार विचार करत होते.

महानगरपालिका शिक्षण विभाग. वर नमूद केलेल्या कारणांमुळे संबंधित महानगरपालिका/महानगरपालिका शिक्षण मंडळात नियमानुसार बदली झालेल्या प्राथमिक शिक्षकांच्या जिल्हा परिषदेतील सेवेचा विचार नगरपरिषद/महानगरपालिका सेवेतील वेतन निर्धारण, ज्येष्ठता, निवृत्ती लाभ इत्यादींसाठी केला जावा, असा आदेश सरकार आता पारित करत आहे. परंतु संबंधित जिल्हा परिषद संबंधित प्राथमिक शिक्षकांचे वर्गीकरण करण्यापूर्वी सेवेचे दायित्व स्वीकारले पाहिजे. सरकारी अनुदान दिले जाईल. जिल्हा परिषद त्यावर निश्चित केलेल्या दरानुसार.

२. नगरविकास विभाग, ग्रामविकास विभाग आणि वित्त विभागाच्या अधिकृत मान्यतेखाली हा सरकारी ठराव मंजूर करण्यात आला आहे.

आणि अधिकृत संदर्भानुसार-१०४५ /क्रमांक-सी. आर.- १०४५/८६ /सी.

आर.-४, दिनांक १८.०८.१९८६, वित्त विभाग.

XXX XXX "

७. वर पुनरुत्पादित केलेल्या जी. आर. मध्ये निःसंशयपणे अशी तरतूद करण्यात आली आहे की जिल्हा परिषदेतील शिक्षकांनी पुरवलेल्या सेवांचा विचार नगरपालिकांमध्ये त्यांच्या कायमस्वरूपी हस्तांतरणावर वेतन, ज्येष्ठता, सेवानिवृत्ती लाभ इ. निश्चित करताना केला जाईल. या मुद्द्यावर स्पष्ट दिसणारी स्पष्टता असूनही, सुरुवातीपासूनच पी. एम. सी. च्या सेवेचा भाग असलेल्या प्राथमिक शिक्षकांच्या उलट, सुरुवातीला जिल्हा परिषदेमध्ये भरती झालेल्या आणि नंतर पी. एम. सी. मध्ये समाविष्ट झालेल्या शिक्षकांमध्ये आंतर ज्येष्ठता निश्चित करण्याच्या संदर्भात वाद निर्माण झाला. या विषयावर जिल्हा परिषदेचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी आणि पीएमसीचे प्रशासकीय अधिकारी शिक्षण मंडल यांच्यात पत्रव्यवहारांची मालिका होती, ज्यात ११.१०.१९९९ आणि ०२.०७.२०११ दिनांकित दोन पत्रांचा समावेश होता. १३.०८.१९९० दिनांकित जी. आर. नंतरच्या कोणत्याही सरकारी ठरावाद्वारे रद्द, सुधारित किंवा रद्द करण्यात आलेला नाही या वस्तुस्थितीमुळे या संप्रेषणाचा कोणताही कायदेशीर परिणाम आम्हाला दिसत नाही.

८. अपीलकर्ता ही पी. एम. सी. ने थेट भरती केलेल्या प्राथमिक शिक्षकांनी स्थापन केलेली संघटना आहे. त्याच्या सदस्यांचा प्रतिवादी क्रमांक ५ ते ७९ यांच्याशी परस्पर ज्येष्ठतेचा वाद आहे. पी. एम. सी. ने ज्येष्ठता यादीचा मसुदा प्रसारित केला होता, ज्यात प्रतिवादी क्रमांक ५ ते ७९ यांना जिल्हा परिषदेमध्ये सेवेत रुजू होण्याच्या तारखेपासून ज्येष्ठता देण्याचा प्रस्ताव

होता. पीएमसी, तथापि, ०४.०२.२०१७ वरील पत्राद्वारे त्याचा तात्पुरता निर्णय उलटला ज्यामध्ये असे म्हटले होते की प्रतिवादी क्रमांक ५ ते ७९ यांना पी. एम. सी. मध्ये त्यांचे विलीनीकरण झाल्याच्या तारखेपासूनच ज्येष्ठता दिली जाईल. खाजगी प्रतिवादींनी उपरोक्त निर्णयावर आक्षेप घेतला, ज्याचा परिणाम म्हणून त्या आक्षेपांवर विचार करण्यासाठी पीएमसीच्या पाच अधिकाऱ्यांची समिती स्थापन करण्यात आली. समितीच्या शिफारशीनुसार अखेरीस २०.०२.२०१८ वर एक अंतिम ज्येष्ठता यादी जारी करण्यात आली ज्यामध्ये प्रतिवादी क्रमांक ५ ते ७९ ची ज्येष्ठता केवळ पी. एम. सी. मध्ये त्यांच्या विलीनीकरणाच्या तारखेपासून निश्चित करण्यात आली. विशिष्टतेसाठी, समितीच्या शिफारशीचा परिणाम असा होता की प्रतिवादी क्रमांक ५ ते ७९ यांनी जिल्हा परिषदेतील त्यांच्या भूमिकांमध्ये केलेली सेवा त्यांच्या सेवेच्या कालावधीतून वगळण्यात आली होती.

९. संतप्त, प्रतिवादी क्रमांक ५ ते ७९ यांनी उच्च न्यायालयात धाव घेतली आणि १ ऑक्टोबर २०२१ रोजीच्या आक्षेपार्ह निकालानुसार विभागीय खंडपीठाने त्यांची रिट याचिका खालील अटींमध्ये मंजूर केली आहे:

"५२. परिशिष्ट ४ च्या कलम ५ सह वाचण्यात येणाऱ्या तात्पुरत्या तरतुदींची तरतूद करणाऱ्या कलम ४९३ चे संयुक्त वाचन स्पष्टपणे सूचित करते की संलग्न तारखेच्या अगदी आधी नगरपालिका किंवा स्थानिक प्राधिकारी नियुक्तीपूर्वी अधिकारी आणि सेवकांनी केलेली सेवा या कायद्यांतर्गत महामंडळाने नियुक्त केलेले अधिकारी आणि सेवक असतील आणि नियुक्त तारखेपूर्वी अशा अधिकारी आणि सेवकांनी केलेली सेवा ही महामंडळाच्या सेवेत प्रदान

केलेली सेवा मानली जाईल. परिशिष्ट ४ च्या कलम ५ मधील दुसरी तरतूद, त्याच्या मते नगरपालिका सेवेच्या आवश्यकतेनुसार आवश्यक किंवा योग्य नसलेल्या कोणत्याही अधिकाऱ्याची किंवा सेवकाची सेवा, अशा अधिकाऱ्याला किंवा सेवकाला त्याच्या नोकरीच्या अटीनुसार देणे आवश्यक आहे अशी नोटीस दिल्यानंतर, बंद करण्याचा अधिकार महामंडळाला देते. बंद करण्यात आलेला असा कर्मचारी असा सुट्टी, निवृत्तिवेतन किंवा ग्रॅच्युटी मिळण्यास पात्र असेल, जो हा कायदा संमत झाला नसता तर तो सेवेतून अपात्र ठरल्यावर घेण्यास किंवा प्राप्त करण्यास पात्र ठरला असता.

५३. हे प्रतिवादी क्र. चे प्रकरण नाही. १ किंवा प्रतिवादी क्र. ३ की यापैकी कोणत्याही याचिकाकर्त्याची सेवा प्रतिवादी क्र. १ परिशिष्ट ४ च्या कलम ५ च्या दुसऱ्या परंतुकांतर्गत नगरपालिका सेवेच्या आवश्यकतांशी सुसंगत नसल्याच्या कारणास्तव किंवा प्रतिवादी क्र. १ साठी त्यांच्या सेवा आवश्यक नव्हत्या या कारणास्तव. १ -महामंडळ.

५४. आमच्या मते, महाराष्ट्र महानगरपालिका कायद्याच्या कलम ४९३ अंतर्गत परिशिष्ट ४ च्या कलम एस (सी) सह वाचलेली उक्त तरतूद, अशा गावाचा भाग असलेल्या मालमत्तेचे, जी शाळा, कर्मचारी आणि विद्यार्थ्यांसह महानगरपालिकेकडे हस्तांतरित करण्यात आली होती, आंतरखंड हस्तांतरण झाल्यास देखील लागू होईल. आमच्या मते, अशा प्रकारे या प्रत्येक याचिकाकर्त्याचे ज्येष्ठत्व जिल्हा परिषद चालवल्या जाणाऱ्या शाळांमध्ये

त्यांच्या नियुक्तीच्या सुरुवातीच्या तारखेपासून मोजावे लागेल, प्रत्यर्थी क्र. १ महामंडळ. याचिकाकर्त्यांना प्रतिवादी क्र. सं. च्या तत्कालीन विद्यमान कर्मचाऱ्यांच्या खाली दर्शविणारा आक्षेपार्ह आदेश. १ प्रतिवादी क्र. १ यांनी चालवलेल्या शाळांमध्ये त्यांच्या बदलीच्या तारखेचा विचार करून. 1 कारण नियुक्तीची तारीख पूर्णपणे बेकायदेशीर आहे आणि परिशिष्ट ४ च्या कलम एस (सी) सह वाचलेल्या कलम ४९३ च्या विरोधात आहे."

१०. ज्या प्राथमिक शिक्षकांची पी. एम. सी. ने थेट भरती केली आहे आणि ज्यांच्या ज्येष्ठतेवर प्रतिकारक क्रमांक ५ ते ७९ यांनी पी. एम. सी. मध्ये समाविष्ट झाल्यानंतर त्यांच्या ज्येष्ठतेसाठी जिल्हा परिषदेमध्ये घालवलेल्या कालावधीचा समावेश केल्याने विपरित परिणाम होतो, अशा प्राथमिक शिक्षकांचे प्रतिनिधित्व करणाऱ्या अपीलकर्ता संघटनेने आता हे अपील दाखल केले आहे.

सादरीकरणे:

११. श्री. विनय नवरे, अपीलकर्त्याचे विद्वान वरिष्ठ वकील यांनी तीन निवेदने सादर केली:

(i) सर्वप्रथम, त्यांनी असा युक्तिवाद केला की प्रतिवादी क्रमांक ५ ते ७९ यांना एकतर पी.

एम. सी. मध्ये बदली करण्याचा किंवा जिल्हा परिषदेद्वारे चालवल्या जाणाऱ्या शाळांमध्ये त्यांची सेवा सुरू ठेवण्याचा पर्याय देण्यात आला होता. प्रतिवादी-शिक्षकांनी जाणीवपूर्वक पी. एम. सी. मध्ये विलीन होण्याचा पर्याय निवडला. हे 'प्रशासकीय हस्तांतरण' ऐवजी 'ऐच्छिक हस्तांतरण'

असलेले प्रकरण असल्याने, ज्येष्ठत्व निश्चित करण्यासाठी ते त्यांच्या पूर्वीच्या सेवेचा लाभ घेऊ शकत नाहीत.

(ii) दुसरे म्हणजे, हे पी. एम. सी. च्या मालकीच्या 'मोठ्या शहरी क्षेत्राच्या' विस्ताराचे प्रकरण होते आणि म्हणूनच, प्रतिवादी क्रमांक ५ ते ७९ च्या सेवेच्या अटी एम. एम. सी. कायद्याच्या कलम ३ (३) (बी) अंतर्गत प्रदान केलेल्या मर्यादेपर्यंतच संरक्षित राहतील. पूर्वीच्या सेवेचे संरक्षण आणि विचार करण्याच्या संदर्भात ही तरतूद स्पष्टपणे मूक आहे. एम. एम. सी. कायद्याचे कलम ४९३, परिशिष्ट (४) च्या कलम ५ (सी) सह वाचन

उच्च न्यायालयावर अवलंबून राहणे केवळ नव्याने स्थापन झालेल्या नगरपालिकेच्या प्रकरणात आकर्षित केले जाईल. येथे तसे नसल्यामुळे, उच्च न्यायालयाने उक्त तरतुदीवर अवलंबून राहून गंभीर चूक केली. एम. एम. सी. कायद्याच्या कलम ३ (३) (बी) मध्ये परिशिष्ट ४ च्या कलम ५ (सी) च्या पहिल्या तरतुदीसारखी तरतूद जोडली गेली नाही या वस्तुस्थितीवरून विधिमंडळाचा हेतू समजू शकतो, असे नवरे यांनी स्पष्ट केले. रिलायन्सला युनियन ऑफ इंडिया वि. शिव दयाल सोइन अँड सन्स (पी) लिमिटेड १ वर ठेवण्यात आले होते, ज्यामध्ये खालील निरीक्षण नोंदवले गेले होते:

"६. वैधानिक व्याख्येचा सिद्धांत म्हणून, अभिव्यक्ती *unaus Est exclusion arteries*,, ज्याचा अर्थ असा कि एका ठिकाणी स्पष्टपणे

उल्लेख आहे परंतु दुसऱ्या ठिकाणी नाही, ते जाणूनबुजून वगळले गेले आहे असे मानले पाहिजे"...

(iii) तिसरे, श्री. नवरे यांनी असा युक्तिवाद केला की पीएमसीच्या पाच सदस्यीय समितीचा निर्णय, ज्याने स्पष्टपणे असे म्हटले आहे की पीएमसीमध्ये सामील होण्याची तारीख आंतर-ज्येष्ठतेच्या उद्देशाने निर्णायक निर्धारक असेल, हा एक अर्ध-न्यायिक आदेश होता, ज्यावर प्रतिवादी क्रमांक ५ ते ७९ यांनी कोणत्याही मंचासमोर हल्ला केला नाही. या प्रकरणावरील त्यांची संमती आणि दीर्घकाळचे मौन त्यांना नंतर प्रकाशित झालेल्या अंतिम ज्येष्ठता यादीवर प्रश्न उपस्थित करण्यापासून रोखते, जी पाच सदस्यांच्या समितीच्या निर्णयाचे पालन करण्यासाठी उचललेली एक पायरी होती.

१२. प्रतिवादी क्रमांक १, पी. एम. सी. च्या विद्वान वकिलाने देखील अपीलकर्त्याच्या कार्याचे समर्थन केले आणि विनंती केली की प्रतिवादी क्रमांक ५ ते ७९ यांना पूर्वीच्या सेवेचा लाभ दिल्यास, एक व्यापक प्रभाव निर्माण होईल ज्यामुळे विविध विभागांचे इतर कर्मचारी ज्यांना पी. एम. सी. मध्ये सामावून घेण्यात आले आहे, ते समान दावे करतील आणि अशा प्रकारे विविध संवर्गामध्ये अंतर्हीन ज्येष्ठता विवाद निर्माण होईल.

१३. दुसरीकडे, प्रतिवादी क्रमांक ५ ते ७९ चे विद्वान वकील श्री. अभय अनिल अनुराग यांनी अपीलकर्त्याच्या दाव्याला जोरदार विरोध केला आणि आग्रह केला की:

(i) एम. एम. सी. कायद्याच्या कलम ४९३ मध्ये वाचल्या जाणाऱ्या परिशिष्ट ४ च्या कलम ५ (सी) च्या पहिल्या तरतुदीत स्पष्टपणे अशी तरतूद आहे की अधिकारी आणि सेवकांनी त्यांच्या नियुक्तीच्या तारखेपूर्वी केलेली सेवा ही स्वतः महानगरपालिकेच्या सेवेत प्रदान केलेले सेवा मानली जाईल. हा वैधानिक आदेश लक्षात घेता, उच्च न्यायालयाने योग्य निर्णय दिला आहे की प्रतिवादी क्रमांक ५ ते ७९ यांना जिल्हा परिषदेमध्ये त्यांची नियुक्ती झाल्याच्या तारखेपासून ज्येष्ठता नियुक्त करण्याचा अधिकार आहे.

(ii) जिल्हा परिषदेचे क्षेत्र महानगरपालिकेच्या हद्दीत समाविष्ट केल्यावर, बदली झालेले कर्मचारी वेतन, ज्येष्ठता आणि सेवानिवृत्ती लाभ इत्यादींच्या निश्चितीसाठी त्यांच्या पूर्वीच्या सेवेचा लाभ घेण्यास पात्र असतील, अशी कोणतीही अनिश्चित अट न ठेवता, १३.०८.१९९० दिनांकाच्या सरकारी ठरावात तरतूद आहे. हा ठराव संविधानाच्या कलम १६२ च्या कक्षेत येतो आणि पी. एम. सी. सह सर्व कनिष्ठ अधिकार्यांना बंधनकारक आहे. जिल्हा परिषदेमध्ये ५ ते ७९ क्रमांकाच्या प्रतिवादींची नियुक्ती करण्यात आली होती, त्यामुळे त्यांच्या आधीच्या सेवेकडे दुर्लक्ष केले जाऊ शकत नाही.

(iii) अपीलकर्त्यांनी ११.१०.१९९९ दिनांकित पत्रातील मजकुराचा चुकीचा उल्लेख केला आहे.

"XXX XXX XXX

४. तसेच, पुणे महानगरपालिकेत बदलीसाठी संमती दिलेल्या प्राथमिक शिक्षकांनाच समाविष्ट करण्याचे आदेश याद्वारे देण्यात आले आहेत आणि याद्वारे त्या प्राथमिक शिक्षकांना महानगरपालिकेत सामावून घेण्याची विनंती करण्यात आली आहे.

XXX XXX "

- (iv) अपीलकर्त्याने किंवा पी. एम. सी. ने एम. एम. सी. कायद्याचे कलम ३ (३) (बी) उच्च न्यायालयासमोर लागू केले नाही आणि या तरतुदीवर त्यांचा भरवसा प्रथमच या न्यायालयासमोर केला गेला आहे.
- (v) संमती आणि बहिष्कारासंदर्भात अपीलकर्त्याने केलेल्या दाव्याच्या संदर्भात, विद्वान वकिलांनी असा युक्तिवाद करून प्रतिवाद केला की प्रतिवादी क्रमांक ५ ते ७९ हे पी. एम. सी. समितीच्या शिफारशींना विशेषतः आव्हान देण्यास बांधील नव्हते, कारण त्यांनी परिणामी, २० फेब्रुवारी २०१८ रोजीच्या अंतिम ज्येष्ठता यादीत कोणत्याही विलंबाविना त्या शिफारशी आहेत.

विश्लेषण:

१४. आम्ही पक्षांच्या वतीने केलेल्या प्रतिस्पर्धी सबमिशनचा विचार केला आहे आणि दोन्ही बाजूंनी अवलंबून असलेल्या वैधानिक तरतुदींची बारकाईने तपासणी केली आहे. आमच्या

विचारपूर्वक दृष्टिकोनातून, हा वाद सोडवण्यासाठी खालील दोन प्रश्न निश्चित करणे आवश्यक आहे:

- (I) जिल्हा परिषदेमध्ये नियुक्त झालेल्या आणि नंतर पी. एम. सी. मध्ये समाविष्ट झालेल्या प्राथमिक शिक्षकांची, तसेच थेट पी. एम. सी. मध्ये रुजू झालेल्या प्राथमिक शिक्षकांची, आंतर ज्येष्ठता, एम. एम. सी. कायद्याच्या कलम ३ (३) (बी) नुसार निश्चित करायची आहे का?;
- (II) वैकल्पिकरित्या, अशी आंतर-ज्येष्ठता एम. एम. सी. कायद्याच्या परिशिष्ट ४ च्या कलम ५I सह वाचन केलेल्या कलम ४९३ नुसार निश्चित केली जावी का?

प्रश्न क्र. I

15. एम. एम. सी. कायद्यामागील विधिमंडळ योजनेवर सरसरी नजर टाकल्यास, हे स्पष्ट होते योजना 3 अध्याय 1 मध्ये येते, ज्याचे शीर्षक 'प्राथमिक' असे आहे. एम. एम. सी. कायदा 1949 मध्ये लागू झाल्यापासून, त्यात वेळोवेळी योग्य सुधारणा करण्यात आल्या आहेत, विशेषतः 01.06.1993 पासून आपल्या राज्यघटनेत भाग IX-A 'नगरपालिका' समाविष्ट केल्यानंतर. कलम 243Q (1) असे आदेश देते की, प्रत्येक राज्यात खालील संस्थांची स्थापना केली जाईल: (अ) ग्रामीण भागातून नागरी क्षेत्र भागाकडे संक्रमण होत असलेल्या क्षेत्रासाठी नगर पंचायत; (ब) लहान नागरी क्षेत्र भागासाठी नगरपालिका परिषद; आणि (क) मोठ्या नागरी क्षेत्र भागासाठी महानगरपालिका. कलम 243 क्यूच्या उपकलम (2) अंतर्गत प्रत्येक राज्यावर 'संक्रमणकालीन क्षेत्र', 'लहान नागरी क्षेत्र क्षेत्र' किंवा 'मोठे

नागरी क्षेत्र क्षेत्र' परिभाषित करण्याची जबाबदारी ठेवण्यात आली होती. हे घटनात्मक दायित्व पार पाडतानाच महाराष्ट्र राज्याने एम. एम. सी. कायद्यातही सुधारणा केली आणि त्याद्वारे कलम 3 (1) अन्वये तरतूद केली की 'मोठे नागरी क्षेत्र क्षेत्र' हे संविधानाच्या कलम 243 क्यू (2) अंतर्गत जारी केल्या जाणाऱ्या अधिसूचनेद्वारे निर्दिष्ट केले जाईल आणि असे क्षेत्र विधिवत स्थापन केलेले महानगरपालिका मानले जाईल. उपकलम (3) मध्ये पुढे अशी तरतूद करण्यात आली आहे की, राज्य सरकार, महामंडळाशी सल्लामसलत करून, महानगरपालिकेच्या हद्दीतील क्षेत्राचा समावेश करू शकते किंवा वगळू शकते. या संदर्भात उपकलम (3) च्या कलम (ब) मध्ये अशी तरतूद आहे की जेव्हा एखादे क्षेत्र समाविष्ट केले जाते तेव्हा अ'मोठ्या नागरी क्षेत्र क्षेत्र' च्या मर्यादित, एम. एम. सी. कायदा किंवा मोठ्या नागरी क्षेत्र भागात सध्या अंमलात असलेला असलेल्या इतर कोणत्याही कायद्यांतर्गत जारी केलेल्या, लादलेल्या किंवा मंजूर केलेल्या कोणत्याही नियुक्त्या, अधिसूचना, सूचना, कर, आदेश, योजना, परवाने, परवानगी, नियम, उप-कायदे, इतर कोणत्याही कायद्यात काहीही समाविष्ट असले तरी, संबंधित क्षेत्र शहरामध्ये समाविष्ट केल्याच्या तारखेपासून अतिरिक्त क्षेत्राला अंमलात असलेला होतील आणि अंमलात असलेला होतील. सुलभीकरणासाठी, कलम (ब) केवळ असे नमूद करते की सध्याच्या 'मोठ्या नागरी क्षेत्र भागात' जी काही नियुक्ती, अधिसूचना, सूचना, नियम किंवा उप-कायदे इ. आधीपासूनच अंमलात असलेला आहेत, ते एम. एम. सी. कायद्याच्या कलम ३ (३) च्या कलम (अ) अंतर्गत अधिसूचना जारी करून समाविष्ट असलेल्या 'अतिरिक्त क्षेत्र' मध्ये उत्परिवर्तित बदल अंमलात असलेला होतील.

16. कलम (ब) चा उद्देश हे सुनिश्चित करणे हा आहे की महानगरपालिकेने त्याच्या सध्याच्या मोठ्या नागरी क्षेत्र भागात आधीच अंमलात असलेला केलेला कोणताही वैधानिक किंवा प्रशासकीय निर्णय अंमलात असलेला राहिल आणि नव्याने जोडल्या गेलेल्या भागातही तो आपोआप अंमलात असलेला होईल. 'नियुक्ती' ही अभिव्यक्ती केवळ याच संदर्भात समजून घेतली पाहिजे.

१७. कलम (ब) ची तरतूद म्हणून व्याप्ती ही नव्याने जोडल्या गेलेल्या अतिरिक्त क्षेत्रांचा समावेश सुलभ करण्यासाठी आणि जिल्हा परिषदेचा भाग म्हणून त्याचा दर्जा संपुष्टात आल्यानंतर वैधानिक किंवा प्रशासकीय निर्णयांच्या अभावामुळे अशा क्षेत्रांमध्ये पोकळी निर्माण होणार नाही याची खात्री करण्यासाठी आहे. कलम (३) (३) चा खंड (ब) हा महानगरपालिकेशी संलग्न असलेल्या जिल्हा परिषदेच्या कर्मचाऱ्यांच्या सेवेच्या अटींच्या संरक्षणाशी संबंधित नाही. 'मोठे शहरी क्षेत्र' विस्तारल्यामुळे महानगरपालिकेत विलीन झालेल्या कर्मचाऱ्यांच्या अटी आणि शर्तीचे नियमन करण्याचा विधिमंडळाचा कधीही हेतू नसला, तर एम. एम. सी. कायद्याच्या कलम ३ (३) (बी) च्या साध्या शब्दांतून त्या संबंध कोणताही निष्कर्ष काढला जाऊ शकत नाही. अशा प्रकारे, अपीलकर्त्यांनी उक्त तरतुदीवर ठेवलेले अवलंबित्व पूर्णपणे चुकीचे आहे आणि ते नाकारले जाऊ शकते.

प्रश्न क्र. II:

१८. एम. एम. सी. कायद्याचे कलम ४९३ खालीलप्रमाणे आहे:-

"493. तात्पुरत्या तरतुदी.-परिशिष्ट 4 च्या तरतुदी महामंडळाच्या स्थापनेला आणि त्यात निर्दिष्ट केलेल्या इतर बाबींना लागू होतील."असे

दिसून येते की परिशिष्ट (४) च्या तरतुदी महामंडळाच्या स्थापनेला आणि त्यात निर्दिष्ट केलेल्या इतर बाबींना लागू होतील. परिशिष्ट (४) चा खंड (१) 'संदर्भ रचना' शी संबंधित आहे.

तर कलम २ मध्ये अशी तरतूद आहे की नगरपालिका किंवा इतर कोणत्याही स्थानिक प्राधिकारी सर्व अधिकार, संबंधित तारखेस, उक्त क्षेत्रासाठी स्थापन केलेल्या महामंडळामध्ये निहित होतील. होतील. कलम (३) आणि (४) अनुक्रमे 'देय रक्कम' आणि 'कर्जे, जबाबदाऱ्या, करार आणि प्रलंबित कार्यवाही' यांच्याशी संबंधित आहेत.

१९. त्यानंतर खंड (५) खालीलप्रमाणे वाचतो:-

परिशिष्ट IV

हस्तांतरण तरतुदी

१. इतर कायद्यांमधील संदर्भांची रचना...२. अधिकारांचे हस्तांतरण.-...

३. देय रक्कम.-

४. कर्ज, जबाबदाऱ्या, करार आणि प्रलंबित कार्यवाही.-

५. नियुक्त्या, कर, अर्थसंकल्प अंदाज, मूल्यांकन इ. चालू ठेवणे-या परिशिष्टातील तरतुदींनी किंवा परिच्छेद २२ अंतर्गत जारी केलेल्या अधिसूचनेद्वारे किंवा परिच्छेद २३ अंतर्गत केलेल्या आदेशाद्वारे स्पष्टपणे प्रदान केल्याप्रमाणे वगळता -

(अ) कोणतीही नियुक्ती, अधिसूचना, नोटीस, कर, आदेश, योजना, परवाना, परवानगी, नियम, उपनियम किंवा (शहर म्हणून स्थापन केलेले क्षेत्र, नियुक्त

दिनाच्या ताबडतोब आधी, जारी केलेले, लादलेले किंवा मंजूर केलेले प्रपत्र, जोपर्यंत ते या कायद्याच्या तरतुदींशी विसंगत नसेल, तोपर्यंत ती नियुक्ती, अधिसूचना, सूचना, कर, आदेश, योजना, परवाना, परवानगी, नियम, उपनियम किंवा या कायद्यांतर्गत किंवा संदर्भानुसार, जारी केलेल्या, लादलेल्या किंवा मंजूर केलेल्या कोणत्याही इतर कायद्याद्वारे रद्द केल्या जाईपर्यंत अंमलात असलेला राहील.

(ब) (महाराष्ट्र नगरपालिका कायदा, १९६५) किंवा नियुक्त दिनाच्या अगदी आधी शहर म्हणून स्थापन केलेल्या कोणत्याही क्षेत्रात अंमलात असलेला असलेल्या इतर कोणत्याही कायद्याखाली केलेले सर्व अर्थसंकल्प अंदाज, मूल्यांकन, मूल्यांकन, मापन आणि विभागणी, ते या कायद्याच्या तरतुदींशी सुसंगत आहेत तोपर्यंत, या कायद्यांतर्गत केलेले असल्याचे मानले जाईल;

(क) नियत दिनाच्या ताबडतोब आधी उक्त नगरपालिका किंवा स्थानिक प्राधिकारी नोकरीत असलेले सर्व अधिकारी आणि सेवक या कायद्यांतर्गत महामंडळाने नियुक्त केलेले अधिकारी आणि सेवक आणि या कायद्याच्या तरतुदींनुसार इतर तरतुदी केल्या जाईपर्यंत, त्यांना वेतन आणि भत्ते मिळतील आणि ते अशा तारखेला ज्या सेवेच्या अटींच्या अधीन राहण्यास पात्र होते त्यांच्या अधीन असतील:

परंतु, अशा अधिकाऱ्यांनी आणि सेवकांनी नियत दिनापूर्वी केलेली सेवा ही महामंडळाच्या सेवेत केलेली सेवा मानली जाईल:

परंतु, आपल्या मते, नगरपालिका सेवेच्या आवश्यकतांनुसार आवश्यक किंवा योग्य नसलेला कोणताही अधिकारी किंवा सेवक, त्याच्या रोजगाराच्या अटींनुसार देणे आवश्यक असलेल्या अशा अधिकाऱ्याला किंवा सेवकाला नोटीस दिल्यानंतर, त्याची सेवा बंद करण्यास महामंडळ सक्षम असेल आणि ज्या अधिकाऱ्याची किंवा कर्मचाऱ्याची सेवा अशा प्रकारे बंद करण्यात आली आहे, अशा प्रत्येक अधिकाऱ्याला किंवा सेवकाला, हा कायदा संमत झाला नसता, तर तो सेवेतून अपात्र झाल्यावर घेण्यास किंवा प्राप्त करण्यास पात्र असता, अशा रजेचा, निवृत्तिवेतनाचा किंवा ग्रॅज्युटीचा हक्क असेल." [भर दिला गेला]

२०. अशा प्रकारे, कलम ५, 'नियुक्त्या चालू ठेवणे', कर, अर्थसंकल्प अंदाज, मूल्यांकन इत्यादींशी संबंधित आहे आणि त्याचा उपखंड (सी) विशेषतः असे सांगतो की नियत दिनाच्या अगदी आधी नगरपालिका किंवा स्थानिक प्राधिकारी नियुक्तीखालील सर्व अधिकारी आणि सेवक हे या कायद्यांतर्गत महामंडळाने नियुक्त केलेले अधिकारी आणि सेवक असतील आणि या कायद्याच्या तरतुदींनुसार केलेल्या इतर तरतुदींना अधीन राहून वेतन आणि भत्ते प्राप्त करतील आणि अशा तारखेला लागू असलेल्या सेवेच्या अटींच्या अधीन असतील. पहिल्या परंतुकात, महत्त्वपूर्णपणे, अशी तरतूद आहे की नियुक्तीच्या तारखेपूर्वी अशा अधिकाऱ्यांनी आणि सेवकांनी केलेली सेवा ही महामंडळाच्याच सेवेत केलेली सेवा मानली जाईल.

२१. कलम ५ (सी), त्याच्या पहिल्या परंतुकासह, आजतागायत कायद्याच्या या क्षेत्रात आहे या वस्तुस्थितीबाबत कोणताही वाद नाही. यापूर्वी जिल्हा परिषदेसारख्या स्थानिक प्राधिकारीत कार्यरत असलेले आणि नंतर ज्यांना महानगरपालिकेत सामावून घेण्यात आले आहे अशा अधिकारी आणि सेवकांच्या सेवेच्या अटींच्या संरक्षणाशी ही तरतूद स्पष्टपणे संबंधित आहे. त्यांनी नियुक्त केलेल्या दिवसापूर्वी स्थानिक प्राधिकारीत केलेल्या त्यांच्या सेवेचे ते स्पष्टपणे संरक्षण करते आणि पुढे अशी तरतूद करते की ती स्वतः महानगरपालिकेत केलेली सेवा मानली जाईल. याचे अस्तित्व लक्षात घेता निर्विवाद तरतूद, एकमेव तार्किक निष्कर्ष असा आहे की जिल्हा परिषदेतील ५ ते ७९ क्रमांकाच्या प्रतिवादीने केलेली सेवा ही पी. एम. सी. मध्ये केलेली सेवा मानली जावी. त्यामुळे अशा सेवेची गणना त्यांची ज्येष्ठता निश्चित करण्यासाठी देखील केली पाहिजे. या संदर्भात उच्च न्यायालयाने घेतलेल्या दृष्टिकोनात कोणतीही कमतरता नाही.

२२. याव्यतिरिक्त, परिशिष्ट IV चे कलम (५) नियुक्त्यांचे 'सातत्य' या अभिव्यक्तीसह सुरू होते. 'सातत्य' या शब्दाचा अर्थ 'विना अडथळा' असा होतो. ही एखाद्या गोष्टीची अखंड आणि सातत्यपूर्ण स्थिती किंवा कार्यपद्धती आहे. दुसऱ्या शब्दांत, जिल्हा परिषदेतील प्रतिवादी क्रमांक ५ ते ७९ यांनी केलेली सेवा सातत्यपूर्ण आणि अखंड आहे आणि एम. एम. सी. कायद्याच्या कलम ४९३ सह वाचन केलेल्या परिशिष्ट (४) च्या कलम (५) अंतर्गत मूर्त वैधानिक संरक्षणाचा परिणाम म्हणून पी. एम. सी. मध्ये त्यांचे विलीनीकरण झाल्यानंतरही ती अस्तित्वात आहे.

२३. पी. एम. सी. समितीच्या अहवालाला आव्हान देण्यात अपयशी ठरल्याबद्दल प्रतिवादी क्रमांक ५ ते ७९ यांच्याविरुद्ध विरोध नोंदवण्याचा अपीलकर्त्याचा प्रयत्न त्याच्या प्रकरणाला मदत करत नाही. पहिली गोष्ट म्हणजे, पी. एम. सी. समिती दिनांकित १३.०८.१९९० च्या सरकारी ठरावाला आक्षेप घेणारी कोणतीही प्रशासकीय शिफारस करण्यास सक्षम नव्हती. दुसरे म्हणजे, २०.०२.२०१८ वर अंतिम ज्येष्ठता यादी जारी केली गेली तेव्हाच आव्हान सुरू करण्यासाठी कारवाईचे कारण प्रथम स्थानावर उद्धवले. त्यानंतर लगेचच, प्रतिवादी क्रमांक ५ ते ७९ यांनी उच्च न्यायालयात धाव घेतली, अशा प्रकारे त्यांनी त्यांच्या हक्कांवर झोपून गेल्याची कोणतीही कल्पना दूर केली. त्यांच्याविरुद्ध घेतलेल्या प्रतिकूल निर्णयाला त्यांनी सहमती दर्शवली असे म्हटले जाऊ शकत नाही आणि त्यांच्या बाजूने कोणताही विलंब किंवा अडथळा नाही. या आधारावर अपीलकर्त्याचा आक्षेप असमर्थनीय आहे आणि तो नाकारला गेला पाहिजे.

निर्णय:

२४. उपरोक्त कारणांमुळे, आम्हाला या अपीलात कोणतेही गुण आढळत नाहीत, जे त्यानुसार फेटाळले जाते.

२५. सर्व प्रलंबित अर्ज असल्यास त्यांचा निपटारा केला जातो.

दिव्या पांडेची

याचिका फेटाळण्यात आली.

(सहाय्यक: रूपांशी विरंग, एलसीआरए)

अस्वीकरण

या न्यायनिर्णयाच्या मराठी भाषेतील या अनुवादाचा वापर हा पक्षकारास त्याच्या/ तिच्या मातृभाषेमध्ये त्याचा अर्थ समजून घेण्यापुरताच मर्यादित राहील आणि त्याचा इतर कोणत्याही कारणाकरिता वापर करता येणार नाही तसेच इंग्रजी भाषेतील न्यायनिर्णय हाच सर्व व्यावहारिक आणि कार्यालयीन वापराकरिता विश्वसनीय असेल आणि तोच त्यातील आदेशाच्या निष्पादन आणि अंमलबजावणी करता वैध मानला जाईल.

X-X-X-X